

Sygn. akt VI ACa 100/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 kwietnia 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SA – Ksenia Sobolewska - Filcek (spr.)

Sędzia SA – Agata Zajac

Sędzia SO del. – Natalia Piasta - Serafin

Protokolant: sekr. sądowy Martyna Arcon-Jakubiak

po rozpoznaniu w dniu 4 kwietnia 2019 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa E. I. i K. M.

przeciwko (...) S.A. w W. oraz (...) S.A. w K.

o zapłatę

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 18 września 2017 r., sygn. akt XXV C 621/16

I. oddala apelację;

II. zasądza od E. I. na rzecz (...) S.A. w W. oraz na rzecz (...) S.A. w K. kwoty po 2 025 zł (dwa tysiące dwadzieścia pięć złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego;

III. zasądza od K. M. na rzecz (...) S.A. w W. oraz na rzecz (...) S.A. w K. kwoty po 2 025 zł (dwa tysiące dwadzieścia pięć złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt VI ACa 100/18

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 18 września 2017 r. Sąd Okręgowy w Warszawie, po rozpoznaniu sprawy z powództwa E. I. i K. M. oraz dwóch innych osób przeciwko (...) S.A. w W. (dalej (...) S.A.) i (...) S.A. w K. (dalej spółka (...)) o zapłatę, oddalił powództwo każdego z powodów odstępując od obciążania ich kosztami procesu na podstawie art. 102 k.p.c.

E. I. w pozwie z 24 września 2015 r. wniosła o zasądzenie od (...) S.A. 89.272,96 zł wraz z ustawowymi odsetkami od 14 kwietnia 2015 r. do dnia zapłaty oraz kosztami procesu, tytułem jednorazowego świadczenia osłonowego, które miało przysługiwać jej na podstawie Programu (...) oraz Osłon (...) dla (...) Grupy (...) na lata 2009 – 2011 ((...)) i Regulaminu (...) ((...)). Zdaniem powódki spełniła ona warunki do uzyskania takiego świadczenia ponieważ była zatrudniona w (...) S.A. w K., będącym następcą prawnym Oddziału (...) Sp. z o.o. w Z. oraz jego poprzedników prawnych, poczynawszy od 1 lipca 1982 r. do 31 sierpnia 2014 r., a stosunek pracy ustał na skutek wypowiedzenia jej

warunków umowy o pracę pismem z 26 marca 2014 r. z przyczyn niedotyczących pracownika - planowanej przez pracodawcę restrukturyzacji. Na skutek wypowiedzenia nowym miejscem pracy powódki miało być Centrum (...) w T., podczas gdy wcześniej swoją pracę wykonywała w Centrum (...) w Z.. Powódka pismem z 12 maja 2014 r. odmówiła przyjęcia nowych warunków umowy o pracę, w następstwie czego jej umowa o pracę uległa rozwiązaniu. Zdaniem powódki, skoro jej staż pracy w (...) wynosi co najmniej 5 lat i ogółem ponad 30 lat, wypłacane jej świadczenie osłonowe powinno stanowić 14 średnich wynagrodzeń w spółce, stosownie do treści § 5 Programu, według stanu na dzień 31 grudnia 2013 r. poprzedzający rok, w którym nastąpiło zwolnienie. Średnie wynagrodzenie w (...) S.A. na dzień 31 grudnia 2013 r. wynosiło zaś 6 376, 64 zł.

Zdaniem powódki odmowa wypłaty należnego jej świadczenia uzasadniona została jedynie brakiem środków na koncie i nie wiązała się z merytorycznym zakwestionowaniem zasadności roszczenia. Jednak w momencie składania przez nią wniosku o wypłatę, na rachunku (...) znajdowały się środki finansowe w wysokości przekraczającej 2 miliony zł i nie było żadnych przeszkód faktycznych i prawnych do chociażby częściowego zaspokojenia roszczeń powódki.

K. M. w pozwie z 2 września 2015 r. wniesionym przeciwko (...) S.A. domagał się zasądzenia na jego rzecz kwoty 76.519,68 zł wraz z ustawowymi odsetkami od 1 marca 2015 r. do dnia zapłaty wraz z kosztami procesu, tytułem należnego mu jednorazowego świadczenia osłonowego przysługujące mu na podstawie Programu (...) oraz Osłon (...) dla (...) Grupy (...) na lata 2009 – 2011 ((...)) i Regulaminu (...) ((...)). Dalej powód podniósł, iż uchwałą nr (...) Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników Spółki (...) S.A. wyrażono zgodę na przystąpienie z dniem 1 stycznia 2012 r. spółki (...) do Programu (...) oraz Osłon (...) dla (...) Grupy (...) na podstawie § 3 ust. 3 Programu, gdyż spółka ta nie była wymieniona w grupie podmiotów objętych Programem (§ 3 ust. 1).

Zdaniem powoda spełnia on warunki określone w/w Programem do uzyskania dochodzonego świadczenia, gdyż był zatrudniony w spółce (...), będącym następcą prawnym (...) Sp. z o.o. w Z. oraz jego poprzedników prawnych, począwszy od 15 stycznia 1991 r. do 31 grudnia 2014 r. Stosunek pracy ustał na skutek oświadczenia z 8 sierpnia 2014 r. o wypowiedzeniu umowy o pracę z uwagi na trudną sytuację ekonomiczną i finansową spółki, skutkującą koniecznością dokonania głębokiego obniżenia kosztów, w tym poprzez redukcję zatrudnienia, oraz potrzebę przeprowadzenia niezbędnych zmian struktury organizacyjnej celem zwiększenia efektywności działalności spółki. Staż pracy powoda wynosi co najmniej 5 lat w (...) i ogółem 18 lat, a zatem wypłacane mu świadczenie osłonowe powinno stanowić 12 średnich wynagrodzeń w (...) S.A. stosownie do § 5 Programu, według stanu na dzień 31 grudnia 2013 r. poprzedzający rok, w którym nastąpiło zwolnienie, zaś pozwany odmówił jego wypłaty, wskazując jedynie na brak środków finansowych umożliwiających pokrycie kosztów świadczeń i nie kwestionując zasadności roszczenia z przyczyn merytorycznych. Ponadto powód podniósł, iż według jego wiedzy sytuacja finansowa pozwanego pozwalała na realizację świadczeń osłonowych pracowników, w tym powoda, skoro w momencie składania przez niego wniosku o wypłatę na rachunku (...) znajdowały się środki finansowe w wysokości przekraczającej 2 miliony zł.

(...) S.A. wniósł o oddalenie powództwa każdego z powodów w całości i zasądzenie od nich kosztów procesu. Ponadto, w trybie art. 194 § 1 k.p.c. wniósł o wezwanie (...) S.A. do udziału w niniejszej sprawie w charakterze pozwanego.

Uzasadniając swoje stanowisko pozwany zarzucił, że po jego stronie brak jest w tej sprawie legitymacji biernej, skoro żadne z powodów nie było pracownikiem (...) S.A., a ich ostatnim pracodawcą była spółka (...). Tym samym brak jest więzi prawnej między pozwanym, a powodami. Ponadto, zgodnie z przyjętym Programem (...) świadczenia osłonowe nie były wypłacane osobom, których stosunki pracy uległy rozwiązaniu z uwagi na odmowę przyjęcia nowych warunków pracy. Pozwany przyznał też, że w roku 2008 przyjęto u niego Program racjonalizacji zatrudnienia oraz osłon finansowych dla pracowników Grupy (...) -2011 (III etap), to jednak z dokumentów nie wynika w jakim charakterze działały osoby, które parafowały go jako (...), a w szczególności, czy działały jako przedstawiciele organizacji związkowych. Ponadto spośród osób wymienionych po „stronie (...) S.A.” tylko jedna była członkiem zarządu tej spółki, co z kolei skutkuje bezwzględną nieważnością Programu wobec parafowania go przez rzekomy organ.

Niezależnie od powyższego, porozumienie wygasło najpóźniej z końcem roku 2011, a program i porozumienie nie stanowiły źródła prawa pracy w rozumieniu art. 9 § 1 k.p. Gdyby jednak uznać, że Program tworzył jakiegokolwiek zobowiązanie strony pozwanej wobec powodów, to nie wystąpiła żadna z przesłanek realizacji Programu, Porozumienia i Regulaminu. Spółka (...) - pracodawca powodów nie realizowała Programu w roku 2014, co byłoby warunkiem koniecznym zasadnych roszczeń powodów. Tymczasem, pracodawca nie tylko nie wystąpił o realizację Programu na rok 2014, ale także nie złożył wcześniej planu działań restrukturyzacyjnych na ten rok. Ponadto nie uzgadniał ich ze związkami zawodowymi i nie składał żadnego wniosku o wypłatę świadczenia osłonowego dla powodów. W konsekwencji nie został spełniony podstawowy warunek, jakim było podjęcie decyzji o przystąpieniu do realizacji Programu w danym roku kalendarzowym. Z kolei brak tej decyzji skutkuje tym, że wnioski składane w trybie indywidualnym są bezprzedmiotowe. Takie wnioski w przypadku powodów byłby zasadne tylko wtedy, gdyby spółka (...) realizowała w roku 2014 Program i odmówiła powodom wystąpienia z wnioskiem o przyznanie świadczeń osłonowych.

Sąd Okręgowy na mocy art. 194 § 1 k.p.c. wezwał do udziału w sprawie w charakterze pozwanej **(...) S.A. w K.**, która ustosunkowując się do żądań powodów wniosła o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie kosztów procesu. Wskazała, że powód wywodzi swoje roszczenie z błędnie rozumianych postanowień Programu racjonalizacji zatrudnienia oraz osłon finansowych dla pracowników (...) na lata 2009 - 2011 (III etap) z 30 października 2008 r., bez uwzględnienia jego doniosłych postanowień, w tym bezpośrednio mających wpływ na istnienie zobowiązań spółki (...). Przede wszystkim fakt przystąpienia przez podmiot wskazany w § 3 do Programu nie jest tożsamy z realizacją Programu w danym roku kalendarzowym. Warunkiem sine qua non realizacji Programu w danym roku kalendarzowym było bowiem uprzednie podjęcie przez właściwe organy spółek (Walne Zgromadzenie (...) S.A. z siedzibą w K.) stosownych uchwał/postanowień w przedmiocie realizacji Programu w danym roku kalendarzowym wraz z określeniem form racjonalizacji zatrudnienia i ilości osób, wysokości niezbędnych środków finansowych i źródeł finansowania Programu. Tymczasem, zarówno w roku 2013, jak i w 2014, pozwana nie realizowała Programu, w szczególności ani Rada Nadzorcza, ani Walne Zgromadzenie, nie podjęły uchwał w przedmiocie realizacji Programu w tych latach, choć uchwały takie były podjęte w roku 2012.

Niezależnie od powyższego pozwana oświadczyła, że nie jest stroną Porozumienia i nie była jego stroną (...) Sp. z o.o. w Z., której następcą prawnym jest spółka (...). Podzieliła też podniesiony przez (...) S.A. zarzut, że Program nie stanowi źródła prawa pracy w rozumieniu art. 9 § 1 k.p.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W listopadzie 2008 r. Zarząd (...) S.A. przyjął Program (...) oraz Osłon (...) dla (...) Grupy (...) na lata 2009 – 2011, który miał zostać wdrożony po uzyskaniu pozytywnej opinii Rady Nadzorczej i po zaakceptowaniu przez Walne Zgromadzenie. Uchwałą nr (...)z 11 grudnia 2008 r. Program ten został zatwierdzony przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy (...) S.A., co w myśl § 14 ust. 2 Programu otworzyło drogę do zawarcia z Centralnymi (...) i zakładowymi organizacjami zawodowymi stosownego porozumienia o jego wdrożeniu w spółce i w Grupie (...).

Uchwałą Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy Spółki (...) S.A. z 7 grudnia 2011 r., o numerze (...), przedłużono do 31 grudnia 2015 r. termin, na który został utworzony kapitał rezerwowy pod nazwą (...), który służył realizacji Programu.

Z kolei uchwałą nr (...) z 16 lutego 2012 r. Zarząd (...) S.A. przyjął Regulamin (...) i powołał Komisję (...).

Zgodnie z treścią punktu IV ust. 1 (...) uprawnieni do uzyskania świadczeń okresowych wypłacanych z (...) byli „pracownicy/byli pracownicy” (...) S.A. i spółek Grupy (...) objętych działaniem „Programu (...) oraz osłon(...) grupy (...) SA na lata 2009 - 2011 (III etap) wraz z załącznikami” według zasad i w wysokościach ustalonych w Programie. Zgodnie z § 3 ust. 1, Programem zostały objęte enumeratywnie wyliczone w punktach od 1 – 20 podmioty Grupy (...) oraz ich następcy prawni w rozumieniu art. 23⁽¹⁾ k.p., a także inne spółki, których 100 % - owym właścicielem była (...) S.A., w tym te utworzone w okresie obowiązywania Programu na warunkach określonych w ust. 3. W myśl ust. 3

przystąpienie do Programu innych, niż wskazane w ust. 1, spółek (...) wymagało odpowiedniej uchwały Zgromadzenia Wspólników albo Walnego Zgromadzenia tych spółek oraz wyrażonej na piśmie zgody stron Programu.

Zgodnie z § 5 ust. 1 Programu pracownik podmiotu objętego Programem, realizującego Program w danym roku zgodnie z § 3 ust. 2 Programu, zatrudniony na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony, legitymujący się odpowiednim nieprzerwanym (ciągłym) stażem pracy w Grupie (...), nabywał prawo do odrębnego, indywidualnego świadczenia osłonowego, o charakterze socjalnym, w związku z pogorszeniem się jego sytuacji materialnej z przyczyn nie dotyczących pracownika.

Uchwałą nr (...) Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników spółki (...) wyrażono zgodę na jej przystąpienie do Programu z dniem 1 stycznia 2012 r. na zasadzie § 3 ust. 3 Programu, ponieważ spółka ta nie była wymieniona w grupie podmiotów objętych Programem, a wskazanych w § 3 ust. 1 pkt 1 - 20. Program był realizowany przez spółkę (...) w roku 2012.

Przystąpienie do Programu na podstawie jego § 3 ust. 3 nie jest równoznaczne z obowiązkiem jego realizowania w każdym roku kalendarzowym, zaś Walne Zgromadzenie spółki (...) nie podjęło w trybie § 3 ust. 2 Programu uchwały w o jego realizacji w roku 2014, jak również nie podjęło uchwały w przedmiocie planu racjonalizacji zatrudnienia w myśl § 10 i § 11 Programu. Zarząd spółki (...) nie przedłożył też do końca listopada 2013 r. (jako roku poprzedniego) do (...) S.A. uzgodnionego z właściwymi zakładowymi organizacjami związkowymi tzw. planu racjonalizacji zatrudnienia na dany rok kalendarzowy (2014) realizacji Programu. Program ten nie był także w tym czasie faktycznie realizowany przez spółkę (...).

Na skutek dokonanego przez (...) S.A. wypowiedzenia Programu ze skutkiem na koniec roku 2014, w jego miejsce wprowadzono u tego pozwanego Program Poprawy Efektywności Grupy (...).

E. I. była zatrudniona w spółce (...), będącej następcą prawnym (...) Sp. z o.o. w Z. oraz jego poprzedników prawnych, począwszy od 1 lipca 1982 r. do 31 sierpnia 2014 r. Pracę wykonywała w Z.. W dniu 28 marca 2014 r. wręczono jej oświadczenie z 26 marca 2014 r. o wypowiedzeniu warunków umowy o pracę z przyczyn nie dotyczących pracownika, na podstawie art. 1 ustawy z 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn nie dotyczących pracownika. Jako przyczynę wypowiedzenia podano planowaną przez pracodawcę restrukturyzację, zgodną z przyjętym docelowym modelem rozwoju oraz dążenie do optymalizacji działalności spółki poprzez zwiększenie kosztowej i procesowej efektywności jej struktury organizacyjnej, między innymi polegającej na centralizacji obszarów wsparcia. Równocześnie zaproponowano powódce nowe warunki pracy. Po upływie okresu wypowiedzenia zmieniającego nowym miejscem świadczenia przez nią pracy miało być Centrum (...) w T., podczas gdy wcześniej powódka pracowała w Centrum (...) w Z.. Pismem z 12 maja 2014 r. powódka odmówiła przyjęcia nowych warunków pracy o pracę, w następstwie czego na mocy złożonego jej wypowiedzenia umowa o pracę uległa rozwiązaniu.

Także K. M. był zatrudniony w spółce (...) (i w podmiotach, których jest następcą prawnym), od 15 stycznia 1991 r. do 30 listopada 2014 r. Również w jego przypadku stosunek pracy ustał na skutek oświadczenia z 8 sierpnia 2014 r. o wypowiedzeniu umowy o pracę w trybie ustawy z 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn nie dotyczących pracowników (Dz. U. z 2003, Nr 90, poz. 844 ze zm.). Jako przyczynę wypowiedzenia podano trudną sytuację ekonomiczną i finansową spółki, skutkującą koniecznością dokonania głębokiego obniżenia kosztów, w tym poprzez redukcję zatrudnienia, oraz potrzebę przeprowadzenia niezbędnych zmian struktury organizacyjnej celem zwiększenia efektywności działalności spółki.

E. I. i K. M., oraz pozostali powodowie, w związku z rozwiązaniem z nimi stosunku pracy z przyczyn leżących po stronie pracodawcy zwrócili się do zarządu (...) S.A., za pośrednictwem Komisji ds. (...), z indywidualnymi wnioskami o wypłatę świadczenia osłonowego. W odpowiedzi pozwany poinformował ich, że zgłoszone żądania zostały rozpatrzone negatywnie, gdyż spółka (...) znajduje się w bardzo trudnej sytuacji finansowej i dlatego w roku 2014 nie mogła uruchomić Programu. Natomiast kapitał rezerwowy (...) S.A. pod nazwą (...), z którego następuje wypłata świadczeń osłonowych z Programu, może być zasilany z zysku netto (...) S.A. oraz z zysku netto spółek Grupy (...) objętych

działaniem Programu. Na kapitale rezerwowym – (...) brak zaś środków umożliwiających realizację (...)wniosków, które wpłynęły w związku z przeprowadzonym w spółce (...) procesem racjonalizacji zatrudnienia.

W związku z odmową wypłaty świadczenia powodowie pismami z 20 stycznia 2015 r. oraz z 23 marca 2015 r. wezwali (...) S.A. do dobrowolnego spełnienia świadczenia osłonowego. Spółka podtrzymała jednak swoje dotychczasowe stanowisko.

Staż pracy E. I. wynosił co najmniej 5 lat w (...) i ogółem ponad 30 lat, a zatem w przypadku spełnienia warunków dotyczących przystąpienia do realizacji Programu, wysokość należnego jej świadczenia osłonowego powinna stanowić 14 średnich wynagrodzeń w (...) S.A. (§ 5 Programu, pkt. 7 tabeli) według stanu na dzień 31 grudnia 2013 r.

Z kolei staż pracy K. M. (1991 – 2014), wynoszący wymagane minimum 5 lat w (...) i mieszczący się w przedziale 21 – 30 lat pracy, gwarantowałby świadczenie osłonowe w wysokości 12 średnich wynagrodzeń w (...) S.A., stosownie do § 5 Programu, według stanu 31 grudnia 2013 r.

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił w oparciu o dowody z dokumentów oraz zeznania świadków, które jednak miały pomocnicze znaczenie. Decydujące bowiem były dokumenty, a spór ograniczał się do oceny zasadności roszczeń powodów w kontekście właściwej wykładni postanowień dokumentów pracowniczych powodów (świadczeń pracy, wypowiedzeń stosunków pracy i warunków pracy) oraz dokumentów korporacyjnych strony pozwanej (Programu, Regulaminu, Porozumienia, uchwał organów korporacyjnych). Tym samym, przy określeniu procedury wdrożenia Programu i Regulaminu, jak również przy ustalaniu faktu braku faktycznych wypłat świadczeń osłonowych na rzecz zwalnianych w roku 2014 pracowników pozwanej spółki (...), Sąd Okręgowy opierał się obok dokumentów, wspomagająco, również na zeznaniach świadków A. L., K. Z., I. L., D. W. i M. L. oraz częściowo L. W., A. M., J. R. (1) i B. P. (1).

W ocenie Sądu Okręgowego wytoczone przez powodów powództwa są bezzasadne i dlatego podlegają oddaleniu.

Powodowie nie są bowiem uprawnionymi do uzyskania świadczenia osłonowego, skoro nie została spełniona zasadnicza przesłanka nabycia takiego prawa, a mianowicie w roku 2014, w którym doszło do rozwiązania umów o pracę z powodami, ich pracodawca - spółka (...) nie był podmiotem realizującym Program, mimo że co do zasady był objęty Programem zainicjonowanym przez (...) S.A.

Odnosząc się w pierwszym rzędzie do spornej kwestii charakteru prawnego Programu osłonowego i Regulaminu Sąd Okręgowy stwierdził, że o tym, czy sporny akt zalicza się do źródeł prawa pracy w rozumieniu art. 9 k.p. nie decyduje wola stron porozumienia, tylko rzeczywisty stan prawny. Powyższe oznacza, że postanowienie Programu zawarte w § 1 pkt 2 i stanowiące, że ów program jest źródłem prawa pracy, jest bezskuteczne i jako takie nie wiąże sądu. Sporny Program, w tym Regulamin, nie stanowi też źródła prawa pracy w rozumieniu art. 9 § 1 k.p., albowiem nie jest oparty na ustawie. Nie ma bowiem normy prawnej rangi ustawowej, która upoważniałaby do zawarcia porozumienia zbiorowego w przedmiocie określonym w spornym Programie, tj. w zakresie gwarancji socjalnych dla pracowników po rozwiązaniu umowy o pracę na skutek przyczyn ekonomicznych leżących po stronie zakładu pracy. Wymóg oparcia na ustawie dla normatywnego porozumienia zbiorowego powinien zaś oznaczać możliwość wskazania na przepis, z którego można wyinterpretować normę kompetencji prawodawczej.

Nie oznacza to jednak, że Program nie ma bytu prawnego. Pozostaje ważną i skuteczną czynnością prawną o charakterze umowy obligacyjnej, o jakiej mowa w art. 353¹ k.c., podlegającej reżimowi Kodeksu cywilnego. W istocie jest to umowa o świadczenie na rzecz osoby trzeciej, w rozumieniu art. 393 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p. W konsekwencji nie ma przeszkód, by Program i Regulamin potraktować jako źródło zobowiązań cywilnoprawnych.

Powodowie co do zasady mogli więc uczynić sporny Program oraz pozostający w nim w ścisłym związku (...) podstawą żądań wypłaty jednorazowych świadczeń osłonowych.

Dokonując natomiast ustaleń co do charakteru prawnego samego (...) Sąd Okręgowy stwierdził, że definicja (...) zawarta jest w § 8 pkt 3 Programu. Wynika z niego, że Fundusz jest tworzony na podstawie odpowiedniej uchwały Walnego Zgromadzenia (...) S.A., jako kapitał rezerwowy na okres obowiązywania Programu. (...) może być zasilany z zysku netto (...) S.A. oraz z zysku netto spółek Grupy (...) objętych działaniem Programu. Jednym z podstawowych celów wydatkowania środków finansowych zgromadzonych w ramach (...) miało być wspieranie działań racjonalizacyjnych poprzez zapewnienie środków na osłony socjalne, o których mowa w Programie w § 4 i w § 5, dla byłych pracowników spółek objętych Programem, które realizują formalnie przyjęty przez organy spółki program naprawczy, bądź wobec których ogłoszono upadłość lub likwidację lub które znajdują się w trudnej sytuacji finansowej, co zostało potwierdzone stosowną pisemną opinią służb nadzoru właścicielskiego Centrali (...) S.A. (§ 8 pkt 3a Programu).

Środki z (...) miały zatem służyć zaspokojeniu świadczeń, których przesłanki przyznania zostały określone w Programie. Sam § 8 pkt 3a Programu nie określa samodzielnych przesłanek uprawniających do uzyskania świadczenia osłonowego, lecz jedynie cele wydatkowania środków finansowych zgromadzonych w ramach (...). Należy go więc rozumieć w ten sposób, że (...) został powołany w tym celu, aby zapewnić środki finansowe na świadczenia osłonowe należne pracownikom, wobec spełnienia przez nich warunków z § 5 ust. 1, jak również z § 4 ust. 5 Programu. Jednak postępowanie dowodowe w niniejszej sprawie nie potwierdziło, aby wobec pracodawcy powodów ogłoszono upadłość lub likwidację, a nadto, strona powodowa nie wykazała, aby sytuacja ekonomiczna jej zakładu pracy została potwierdzona pisemną opinią służb nadzoru właścicielskiego Centrali (...) S.A.

Zapis § 8 pkt 3 stanowi także, iż zasady funkcjonowania (...) i skład (...) ustalane są w Regulaminie (...), a zatem Regulamin określa procedurę działania Funduszu. Co istotne, zgodnie z pkt IV ppkt 1 Regulaminu uprawnieni do świadczeń osłonowych z (...) są tylko pracownicy objęci Programem według zasad i w wysokościach ustalonych w samym Programie.

Powyższe regulacje oznaczają zatem, że Regulamin (...) określa szczegółowe zasady funkcjonowania Funduszu, w tym szczegółowe reguły wypłaty świadczeń osłonowych, ale zawsze przy uwzględnieniu zasad określonych w samym Programie.

W rezultacie, pracownik jest uprawniony do skorzystania ze świadczenia osłonowego po spełnieniu łącznie przesłanek określonych w Programie, jak i w Regulaminie (...), który nie tworzy równoległe do Programu samoistnie innego rodzaju uprawnienia do świadczenia osłonowego, lecz precyzuje tryb dochodzenia uprawnienia do świadczenia osłonowego oraz źródła jego finansowania. Tryb ten w żadnym wypadku nie wyłącza przesłanek uprawniających do uzyskania spornego świadczenia, które zostały określone w Programie. Nie zaistniał zatem taki stan prawny, w którym jedne świadczenia osłonowe przysługiwałyby na podstawie Programu, a inne na podstawie Regulaminu (...).

Stąd za prawnie nieuzasadnioną należy uznać sytuację, w której pracownik spółki objętej Programem domaga się przyznania mu świadczenia osłonowego na podstawie pkt VII ppkt 2 Regulaminu (...), przy jednoczesnym braku spełnienia przesłanek przyznania świadczenia osłonowego na podstawie zasad określonych w samym Programie. Pkt VII ppkt 2 Regulaminu (...) określa bowiem jedynie uprawnienie do indywidualnego wystąpienia z wnioskiem przez samego pracownika, a nie przez zakład pracy na rzecz pracownika. Z jego treści nie wynika jednak, że samo wystąpienie z takim wnioskiem przez pracownika jest równoznaczne z obowiązkiem przyznania świadczenia.

Sąd Okręgowy stwierdził, że zasadniczym powodem oddalenia powództwa każdego z powodów był brak spełnienia się podstawowej przesłanki nabycia prawa do jednorazowego świadczenia osłonowego, w postaci realizowania Programu przez ich pracodawcę w roku 2014, w którym doszło do rozwiązania umów o pracę z powodami, choć pracodawca ten był podmiotem objętym tym Programem (przystąpił do niego).

Przy (...) spółka (...), pomimo przystąpienia do Programu, nie miała obowiązku - ani ustawowego, ani też umownego - realizacji Programu w poszczególnych latach kalendarzowych. Zaś zarówno w § 5 ust. 1, jak również w § 4 ust. 5 Programu, mowa jest wprost o tym, iż prawo do świadczenia osłonowego przysługuje pracownikowi

podmiotu objętego Programem i jednocześnie realizującego go w danym roku. Zapis § 3 ust. 2 Programu wyraźnie z kolei stanowi, iż jego realizacja przez objęty nim podmiot (czyli w tym przypadku przez pracodawcę powodów – spółkę (...)) następuje każdorazowo na podstawie uchwały odpowiedniego organu danego podmiotu zgodnie z umową/statutem spółki. Taki właściwy organ spółki podejmował decyzję o przystąpieniu do realizacji Programu w danym roku kalendarzowym wyłącznie w przypadkach, gdy było to uzasadnione skalą zaprojektowanych działań restrukturyzacyjnych, związanych ze zmniejszeniem zatrudnienia i/lub likwidacją stanowisk. Podjęcie decyzji o realizacji Programu w danym roku umożliwiało stosowanie tzw. tytułów osłonowych wyszczególnionych w Programie. Analogiczne reguły obowiązywały w odniesieniu do spółek innych, niż wymienione w § 3 ust. 1, z tzw. (...), które przystąpiły do Programu na mocy odpowiedniej uchwały Zgromadzenia Wspólników albo Walnego Zgromadzenia oraz wyrażonej na piśmie zgody samych stron programu (§ 3 ust. 3 Programu).

Z treści cytowanych uregulowań wynika zatem, że Program przyjęty w (...) rozgranicza dwa pojęcia – podmiotów objętych Programem (pierwotnie objętych i tych, które później do niego przystąpiły w drodze stosownych uchwał organów korporacyjnych) oraz podmiotów realizujących Program. Mają one różne znaczenia prawne. Zaś pracodawca powodów - spółka (...) - wprawdzie przystąpił co do zasady do Programu (w tym przedmiocie została podjęta uchwała w przedmiocie wyrażenia zgody na przystąpienie tej spółki do Programu z dniem 1 stycznia 2012 r. na zasadzie § 3 ust. 3 Programu, ponieważ spółka (...) nie była wymieniona w grupie podmiotów objętych pierwotnie Programem w § 3 ust. 1 pkt 1 - 20 Programu), jednak jego Walne Zgromadzenie nie podjęło uchwały w przedmiocie realizacji Programu w roku 2014, a ponadto Program nie był w tym czasie faktycznie realizowany przez tę spółkę. Walne Zgromadzenie spółki (...) podjęło uchwałę w przedmiocie realizacji Programu wyłącznie w roku 2012.

Zatem, zdaniem Sądu Okręgowego, powodowie nie są uprawnieni do domagania się zapłaty jednorazowego świadczenia osłonowego na podstawie Programu (...) oraz osłon finansowych dla pracowników grupy (...) na lata 2009-2011 (III etap) oraz Regulaminu (...).

Niezależnie od powyższego Sąd Okręgowy nie znalazł podstaw do uwzględnienia roszczeń powodów ze względu na ich zasadność z punktu widzenia zasad współżycia społecznego. Strona pozwana wnosząc o oddalenie powództwa w niniejszej sprawie broni swoich interesów, a przez to realizuje swoje ustawowe uprawnienia (materialne i procesowe). Nie ma też podstaw do przyjęcia, że powodowie zostali pokrzywdzeni zachowaniem strony pozwanej, która rozwiązała z nimi umowy o pracę zgodnie z przepisami rangi ustawowej o zwolnieniach grupowych z przyczyn nie dotyczących pracowników. Przedmiotem niniejszego sporu jest dodatkowe świadczenie, które nie wynika z tzw. źródeł prawa pracy, lecz z umowy, która przewiduje ściśle określone warunki, które łącznie muszą być spełnione, aby doszło do wypłaty świadczeń osobom uprawnionym.

Zdaniem Sądu Okręgowego pozostałe zarzuty pozwanych okazały się chybione, choć nie ma to znaczenia dla ostatecznego wyniku sporu.

Po pierwsze, w ocenie Sądu Okręgowego, nie sposób zgodzić się z zarzutem (...) S.A. dotyczącym nieważności Programu oraz Porozumienia w sprawie procedur realizacji Programu z 22 grudnia 2008 r. Pozwany nie wykazał bowiem, aby Program oraz Porozumienie były nieważne. Jak stanowi § 14 Programu, jest on przyjmowany i wdrażany przez Zarząd (...) S.A. po uzyskaniu pozytywnej opinii Rady Nadzorczej i zaakceptowaniu przez (...) S.A. Program ten zgodnie z powyższym został uchwałą nr (...) z 11 grudnia 2008 r. przyjęty przez Walne Zgromadzenie (...) S.A., co z kolei otworzyło drogę w myśl § 14 ust. 2 Programu do zawarcia z Centralnymi (...) i zakładowymi organizacjami zawodowymi Porozumienia o jego wdrożeniu w (...) S.A. i w Grupie (...). Porozumienie takie zostało 22 grudnia 2008 r. zawarte pomiędzy pozwanym reprezentowanym przez Prezesa i Wiceprezesa Zarządu, a związkami zawodowymi: Sekcją(...) (...), reprezentowaną przez Przewodniczącego Sekcji; (...) Związek Zawodowy (...) z siedzibą w W., reprezentowany przez Przewodniczącego Związku; (...) Związków Zawodowych (...) w K. – Sekcję (...) z siedzibą w J., reprezentowane przez Przewodniczącego Sekcji oraz związki zawodowe działające w (...) S.A.

Podnosząc zarzut nieważności w/w (...) S.A. przyznał, że nie posiada dokumentów, na podstawie których mógłby ustalić, że jest ono ważne. Dokumentów takich nie przedstawił także w toku procesu. W związku z tym Sąd Okręgowy uznał, że Program został przyjęty w sposób ważny i mógł stać się potencjalnie źródłem roszczeń powodów.

Nieuzasadnione jest też stanowisko (...) S.A., jakoby powodowie nie byli jego pracownikami, ponieważ byli zatrudnieni w spółce (...). Spółka ta należy bowiem do Grupy (...) S.A., a tym samym powodowie mogli potencjalnie nabyć prawo do świadczenia osłonowego.

Zdaniem Sądu Okręgowego chybiony jest też zarzut strony pozwanej, jakoby Program nie obowiązywał w roku 2014. Z treści § 1 pkt 3 Programu wynika bowiem, że co do zasady miał on obowiązywać do 31 grudnia 2015 r. Tak się jednak nie stało, ponieważ został wypowiedziany przez (...) S.A., jednak ze skutkiem dopiero na 31 grudnia 2014 r.

W apelacji od powyższego wyroku powodowie - E. I. i K. M., zaskarżając go w całości zarzucili Sądowi Okręgowemu:

A. Naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

a) art. 65 § 2 k.c. w zw. z § 1 pkt. 20) i § 8 pkt. 3) Programu (...) oraz osłon (...) Grupy (...) lata 2009-2011 (III etap) w zw. z art. 47 Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy dla (...) S.A. z dnia 8 lipca 2009 r. zmienionego protokołem dodatkowym z dnia 19 czerwca 2012 r. poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na mylnym przyjęciu, że:

- powodowie nie są uprawnieni do uzyskania świadczenia osłonowego, ponieważ nie została spełniona zasadnicza przesłanka nabycia takiego prawa, a mianowicie w roku 2014, kiedy doszło do rozwiązania stosunku pracy ich pracodawca nie był podmiotem realizującym przedmiotowy Program - co jest konsekwencją nieuwzględnienia przez sąd, że spółka (...) w zakresie realizacji Programu była całkowicie zależna decyzyjnie od spółki dominującej, tj. (...) S.A., co zostało szeroko wyjaśnione w dalszej części apelacji,

- (...) S.A. jako właściciel wszystkich spółek wchodzących w skład grupy (...) mógł decydować o tym, pracownikom której spółki wypłacać świadczenia osłonowe opisane w Programie (...) oraz Osłon (...) dla (...) Grupy (...) lata 2009-2011 (III etap), a której nie, co jest konsekwencją nieuwzględnienia przez sąd dotychczasowej praktyki zwolnień w grupie (...) (nie było dotychczas przypadku zwolnień grupowych w ramach których zwalniani pracownicy nie otrzymaliby świadczeń osłonowych w ramach tzw. programów dobrowolnych odejść lub kolejnych trzech etapów programów (...)) jak i pełnej treści Programu (...) oraz Osłon (...) dla (...) Grupy (...) lata 2009-2011 (III etap), przede wszystkim jego § 1 pkt. 20) i § 8 pkt 3) oraz art. 47 (...) dla pracowników (...) S.A. zmienionego protokołem dodatkowym nr (...)z 19 czerwca 2012 r., które wprost przewidują, że do czasu obowiązywania w (...) S.A. Programu (...) oraz Osłon (...) dla (...) Grupy (...) lata 2009-2011 (III etap) tworzona będzie rezerwa w wysokości i na zasadach ustalonych w Programie oraz, że pozwana spółka podejmując inna decyzję, tj. odstępując od zasilania Funduszu, nie realizowała swoich zobowiązań wynikających z Programu,

- powodowie byliby uprawnieni do świadczenia osłonowego, gdyby ich pracodawca podjął uchwałę o realizacji Programu w 2014 r., podczas gdy z materiału dowodowego zebranego w sprawie wynika jednoznacznie, że spółka (...) nie podjęła uchwały z uwagi na brak środków w (...), co było konsekwencją niewykonywania obowiązku przez (...) S.A., jak również z uwagi na całkowitą zależność decyzyjną spółki (...) od (...) S.A.,

b) art. 65 k.c. poprzez dokonanie błędnej wykładni treści Programu (...) oraz Osłon (...) dla (...) Grupy (...) lata 2009-2011 (III etap) z dnia 30 października 2008 r. i stwierdzenie, że

- powodom nie przysługują osłony z uwagi na niepodjęcie przez pozwaną uchwały o realizacji Programu w 2014 r., podczas gdy pozwana objęta była z dniem 1 stycznia 2012 r. przedmiotowym Programem, który został wypowiedziany ostatecznie w dniu 24 września 2014 r. ze skutkiem na dzień 31 grudnia 2014 r., a pracownicy spełniający kryteria

złożyli indywidualne wnioski działając w oparciu o Program i zapisy Regulaminu (...) (m.in. pkt VII ust.2 Regulaminu (...)).

c) art. II², 18^{3a} § 1, 18^{3b} § 1 pkt 2) k.p. poprzez jego niezastosowanie w przedmiotowej sprawie, pomimo oczywistego naruszenia zasady równego traktowania i niedyskryminacji pracowników w stosunku do powodów przez spółkę (...) oraz w ramach Grupy (...), ponieważ nie zaszły żadne okoliczności, które uzasadniałyby konieczność ich odmiennego traktowania w zatrudnieniu;

d) art. 5 k.c. poprzez jego niezastosowanie w przedmiotowej sprawie i uznanie, że odmowa przyznania powodom osłon nie narusza zasad współżycia społecznego, w szczególności takich, jak zasada równości, zaufania do pracodawcy, zasada uczciwości, lojalności wobec pracowników, zasada słuszności, a także zasady sprawiedliwości społecznej.

B. Mające istotny wpływ na wynik sprawy naruszenie przepisów postępowania:

a) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez ocenę materiału dowodowego w sposób sprzeczny z zasadami doświadczenia życiowego, w zakresie w jakim sąd uznał, że spółka (...) nie była stroną Programu, nie przystąpiła bowiem do jego realizacji w 2014 r., podczas gdy zarząd pozwanej zapewniał organizację związkową o podjęciu uchwały w przedmiocie przystąpienia do realizacji Programu w 2014, o czym świadczą m.in. przedłożone dokumenty, co natomiast wskazuje na działanie pozwanej w celu uchylecia się od konieczności uiszczenia świadczeń osłonowych i dyskryminacji powodów;

b) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez ocenę materiału dowodowego w sposób sprzeczny z zasadami logiki i doświadczenia życiowego, w zakresie w jakim sąd uznał, iż w przypadku złożenia przez pracowników indywidualnych wniosków o wypłatę świadczeń z (...), wypłata świadczeń uzależniona była od uruchomienia przez spółkę zależną przyjęcia Programu na dany rok kalendarzowy;

c) art. 217 § 1 k.p.c. i art. 227 k.p.c. poprzez nieuwzględnienie wniosku strony powodowej o zobowiązanie pozwanego ad 2 jako następcy prawnego (...) Sp. z o.o. w Z. do przedłożenia uchwały organów tej spółki o przystąpieniu przez (...) Sp. z o.o. w Z. do realizacji Programu (...) oraz Osłon (...) dla pracowników Grupy (...) lata 2009-2011 (III etap) w 2011 r. na okoliczność wykazania, iż w 2011 r. w spółce (...) Sp. z o.o. w Z. dokonano zwolnień grupowych i wypłat świadczeń osłonowych w ramach w/w Programu pomimo braku podjęcia uchwały o której mowa w § 3 ust. 2 Programu.

Zgłaszając powyższe zarzuty skarżący wnieśli o uchylenie wyroku w całości i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, przy uwzględnieniu kosztów postępowania odwoławczego, ewentualnie o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie na rzecz powodów kwot dochodzonych pozwami oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów kosztów procesu za obie instancje wg norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego;

Na podstawie art. 368 § 1 pkt 4 k.p.c. wnieśli o zobowiązanie spółki (...) jako następcy prawnego (...) Sp. z o.o. w Z. do przedłożenia uchwały organów tej spółki o przystąpieniu przez (...) Sp. z o.o. w Z. do realizacji Programu (...) oraz Osłon (...) dla pracowników Grupy (...) lata 2009-2011 (III etap) w 2011 r. na okoliczność wykazania, iż w 2011 r. w spółce (...) Sp. z o.o. w Z. dokonano zwolnień grupowych i wypłat świadczeń osłonowych w ramach w/w Programu pomimo braku podjęcia uchwały o której mowa w § 3 ust. 2 Programu.

W uzasadnieniu apelacji skarżący stwierdzili, że świadkowie J. R., B. P., D. M. (obecni przy współtworzeniu programów i ich sygnatariuszy) zeznali, iż intencją stron tworzących każdy kolejny etap programu (...) było zapewnienie każdemu zwalnianemu w ramach zwolnień grupowych pracownikowi (...) pieniężnych świadczeń osłonowych. Przez kilkanaście lat obowiązywania programów (...), w tym ostatniego III etapu Programu nie było przypadku zwolnień grupowych, gdzie pracownicy nie otrzymaliby świadczeń osłonowych bądź w ramach (...) bądź w ramach Programu (...) i funkcjonującego w nim (...). Taka sytuacja zdarzyła się po raz pierwszy w 2014 r. w spółce (...), gdzie grupa blisko trzystu pracowników została objęta procesem zwolnień grupowych, lecz nie wypłacono świadczeń osłonowych. Skarżący nie zgadzają się ze stanowiskiem sądu pierwszej instancji, że tego rodzaju postępowanie pozwanej (...) S.A. było dopuszczalne z uwagi na jej dominującą pozycję w strukturze kapitałowej całej grupy (...). Nie ulega bowiem wątpliwości, że brak uchwały o przystąpieniu do realizacji Programu w 2014 r. było efektem wzajemnych

ustaleń pomiędzy pozwanymi (...) S.A. a spółką (...). Postępowanie to było sprzeczne z Programem, w tym sensie, że jego intencją było zabezpieczenie wszystkich zwalnianych pracowników grupy (...) (zeznania świadków J. R., B. P., D. M.), nie było też do roku 2014 przypadku zwolnień grupowych bez wypłaty stosownych osłon finansowych. Także zaniechanie przez pozwaną (...) S.A. zasilania (...) w świetle zapisów Programu, Regulaminu (...) czy też (...) było sprzeczne z tymi dokumentami.

Sąd pierwszej instancji dokonując interpretacji postanowień Programu (...) oraz osłon (...) Grupy (...) lata 2009-2011 (III etap) całkowicie pominął prawdziwą wolę stron zawierających przedmiotowe porozumienie. Wbrew ustaleniom stanowiącym podstawę rozstrzygnięcia, wstąpienie do Programu i jego realizacja nie były pozostawione całkowitej dowolności pracodawcy, szczególnie wówczas, gdy (...) S.A. dysponowała środkami pozwalającymi na zasilanie (...). Utworzenie i zasilanie (...) było obowiązkiem (...) S.A. w całym okresie trwania Programu, czyli do końca 2015 r. Za taką interpretacją woli stron porozumienia przemawia szereg postanowień Programu i Układu Zbiorowego Pracy obowiązującego w Grupie (...), a także Regulaminu (...), z których wynika konieczność utworzenia i zasilania (...) w trakcie obowiązywania Programu.

Nadto, Zarząd spółki (...) zapewniał organizacje związkowe o podjęciu uchwały w przedmiocie przystąpienia do realizacji Programu w latach 2013-2014 oraz o wypłacaniu świadczeń osłonowych na rzecz zwalnianych pracowników, o czym świadczą m.in. zeznania świadków zawnioskowanych przez powodów. Takie zachowanie pozwanej ewidentnie wskazuje na próbę obejścia konieczności wypłacenia osłony na rzecz powodów i prawdopodobnie innych pracowników zwalnianych w 2014 r. oraz jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego, takimi jak zasada równości, zaufania do pracodawcy, zasada uczciwości, lojalności wobec pracowników, zasada słuszności, a także z zasadą sprawiedliwości społecznej (art. 2 Konstytucji).

Podstawę wypłaty powodom dochodzonego świadczenia stanowią również przepisy dotyczące zakazu nierównego traktowania pracowników.

Pozwana (...) S.A. w K. wniosła o oddalenie apelacji wywodząc, że nie była stroną Porozumienia, ani Regulaminu, a zatem nie wiązały jej wynikające z nich zobowiązania, jak również jej działania i zaniechania nie mogą być oceniane w świetle art. 5 k.c., czy art. 8 k.p. Również wewnętrzna korespondencja komórek organizacyjnych pozwanej nie ma znaczenia w sytuacji, gdy nie przystąpiła ona do realizacji Programu w roku 2014. Nie miało też miejsca nierówne traktowanie pracowników pozwanej, skoro żadnemu z jej byłych pracowników nie wypłaciła osłon w roku 2014. Sytuacja powodów nie była też tożsama z sytuacją pracowników objętych zwolnieniami w roku 2012.

Pozwany (...) S.A. w W. wniósł o oddalenie apelacji wywodząc, że dla oceny roszczeń powodów nie ma znaczenia fakt powiązań kapitałowych między pozwanymi, skoro pozostają oni odrębnymi bytami prawnymi, prowadzącymi własne, odrębne, polityki zarządcze, a (...) S.A. nie był wyłącznym podmiotem decydującym o przyznawaniu świadczeń z Programu. Nadto, z postanowień Programu wynika, że pozwany nie miał obowiązku przekazywania jakichkolwiek kwot zgromadzonych na Funduszu poszczególnym spółkom i ich pracownikom, jeśli spółki te nie przystąpiły do realizacji Programu. Co więcej, ostateczną decyzję o wypłacie środków z (...) podejmowało zawsze Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy (...) S.A. i była to decyzja uznaniowa. Ani Program, ani Regulamin nie przewidywały tu roszczeniowości, a opinie Komisji ds. (...), jak i stanowisko Zarządu oraz Rady Nadzorczej nie były wiążące dla Zgromadzenia. Zatem nawet przystąpienie przez spółkę (...) do realizacji Programu w roku 2014 nie gwarantowałyby jego pracownikom wypłaty świadczeń osłonowych z tego źródła. Wniosek spółki – córki nie był bowiem wiążący dla (...) S.A. Powodowie nie nabyli więc roszczenia o wypłatę. Pozwany podtrzymał też tezę, że Regulamin (...) nie stanowi samodzielnej podstawy roszczeń pracowniczych, a jest jedynie aktem wykonawczym w stosunku do Programu.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powodów jako niezasadna podlegała oddaleniu.

Odnosząc się w pierwszym rzędzie do zarzutów naruszenia prawa procesowego Sąd Apelacyjny zważył, że ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego nie są de facto kwestionowane. Sąd Apelacyjny przyjmuje je więc za własne. Z kolei ocena

zgromadzonych w sprawie dowodów, dokonana przez sąd pierwszej instancji nie była wybiórcza i pozostawała w zgodności z zasadami logiki i doświadczenia życiowego, zatem zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. jest nieuzasadniony.

W szczególności, dowody zgromadzone w sprawie nie dają podstaw do ustalenia, że spółka (...) przystąpiła do realizacji Programu w roku 2014. Wobec braku stosownych uchwał organów spółki to, czy jej zarząd zapewniał organizację związkową o podjęciu uchwały w przedmiocie przystąpienia do realizacji Programu w 2014, czy też przedłożone dokumenty wskazują jedynie na treść wewnętrznej korespondencji między jej agendami, pozostaje bez znaczenia. Osoba prawna działa bowiem jedynie przez swoje organy, w przewidziany przepisami prawa sposób, do którego nie zaliczają się zapewnienia udzielane innym osobom, nawet związkom zawodowym.

Należy też podkreślić, że ocena, czy w przypadku złożenia przez pracowników indywidualnych wniosków o wypłatę świadczeń z (...) wypłata świadczeń uzależniona była od uruchomienia przez spółkę zależną przyjęcia Programu na dany rok kalendarzowy należy do sfery stosowania prawa materialnego (wykładni oświadczeń woli zawartych w Programie, Porozumieniu i Regulaminie), a nie oceny materiału dowodowego. Sąd Okręgowy nie naruszył więc art. 233 § 1 k.p.c. w tym zakresie. Należy też podzielić stanowisko Sądu Okręgowego, że Regulamin jest wyłącznie aktem wykonawczym Programu, a zatem jego postanowienia nie tworzą odmiennych podstaw przyznania świadczeń osłonowych zwalnianemu pracownikowi.

Dla oceny roszczeń powodów, wynikających z faktu zwolnienia z pracy w roku 2014, nie ma też znaczenia to, czy w roku 2011 poprzednik (...) spółki (...) przeprowadził zwolnienia grupowe oraz czy i z jakich źródeł wypłacono wówczas świadczenia osłonowe. Istotne jest natomiast, czy stosownie do stanu prawnego istniejącego w roku 2014 powodom służyło w stosunku do któregoś z pozwanych roszczenie o wypłatę takich świadczeń. W sytuacji zaś, gdy Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił brak podstaw prawnych takiego roszczenia, chybiony jest zarzut naruszenia art. 217 § 1 k.p.c. i art. 227 k.p.c. oraz wniosek o uzupełnienie materiału dowodowego, zgłoszony w apelacji.

Wobec braku odmiennych dowodów Sąd Okręgowy prawidłowo też ustalił, że żaden z pracowników spółki (...), a więc pracodawcy powodów, zwolniony w roku 2014, nie otrzymał świadczenia osłonowego, co z kolei uzasadnia stwierdzenie, że w porównaniu do osób zwolnionych w tym samym okresie w tej samej spółce, powodowie nie zostali potraktowani nierówno i w sposób dyskryminujący. To zaś, że spółka (...) nie realizowała Programu w tym okresie, wyklucza trafność ewentualnych zarzutów nierównego traktowania jej pracowników w porównaniu z pracownikami podmiotów Program wówczas realizujących i finansujących Fundusz. Tym samym zarzut naruszenia prawa materialnego w postaci art. 11² k.p. i art.18 (3a)§ 1 pkt 2 k.p. poprzez ich niezastosowanie jest chybiony. (...) S.A. niewątpliwie nie była pracodawcą powodów, dlatego w stosunkach tego podmiotu z powodami przepisy Kodeksu pracy o niedyskryminacji nie mogły mieć zastosowania. Nawet w sytuacji powiązań kapitałowych między pozwanymi spółkami.

Sąd Okręgowy dokonał przy tym prawidłowej oceny w zakresie samodzielności podmiotowej spółki (...) – pracodawcy powodów. Spółka ta posiada bez wątpienia odrębność organizacyjno - prawną i własne organy ponoszące odpowiedzialność za jej funkcjonowanie, a okoliczność, że jest ona spółką zależną od (...) SA i wchodzi w skład Grupy (...) tego podmiotu, nie ma w tym przypadku istotnego znaczenia.

W istocie spór w tej sprawie dotyczył interpretacji zapisów postanowień Programu i Regulaminu, a nie faktów istotnych dla rozstrzygnięcia. Sąd Okręgowy prawidłowo zaś ustalił, że pozwana spółka (...) nie podjęła uchwały o realizacji Programu w roku 2014 oraz, że w latach 2013 i 2014 była w trudnej sytuacji ekonomicznej, jednak formalnego wniosku o jej upadłość bądź likwidację nie złożono.

Sąd Apelacyjny podziela również wniosek Sądu Okręgowego, że Program i Regulamin, na podstawie którego powodowie skonstruowali żądanie wypłat, nie stanowią źródła prawa pracy w rozumieniu art. 9 § 1 k.p. Argumentacja sądu pierwszej instancji w tym zakresie została poparta szerokim wywozem prawnym i przytoczonym orzecznictwem, które Sąd Apelacyjny w tym składzie również podziela. Prezentowany pogląd podzielony został w podobnych stanach faktycznych przez Sądy Apelacyjne w Katowicach (III APa 82/17) i w R. (III APa 3/18) (k.816 i 838). Słusznie

też wskazano w uzasadnieniu wyroku z 5 października 2018 r. w sprawie III APa 82/17, że gdyby nawet uznać, że Program (...) oraz osłon(...) grupy (...), jest źródłem prawa pracy w rozumieniu art. 9 §1 k.p., to nie ulegało w sprawie wątpliwości, że pozwana spółka (...) (ani jej poprzednik prawny), nie przystąpiła do realizacji Programu w roku 2014. Tym samym nie mogła być ona związana postanowieniami Programu w tym czasie, ani nie była adresatem wynikających z tych postanowień roszczeń powodów. Samo twierdzenie apelujących, że zarząd spółki początkowo zapewniał o realizacji programu nie jest wystarczającym do ustalenia, że spółka faktycznie do takiej realizacji przystąpiła i ocena prawna tej okoliczności dokonana przez Sąd Okręgowy była prawidłowa. Decyzja o przystąpieniu do Programu w danym roku należała do Walnego Zgromadzenia spółki, a jak już wcześniej zaznaczono, powodowie nie udowodnili, by taka uchwała, odnośnie roku 2014 została podjęta.

Sąd Apelacyjny zważył też, że jak trafnie ustalił Sąd Okręgowy, postanowienia Regulaminu odnoszą się jedynie do Programu, określając sposób, w jaki można dochodzić świadczeń, ale nie mogą być samodzielną podstawą ich wypłaty. Skoro zaś pracodawca powodów, co jest ostatecznie bezsporne, nie przystąpił do realizacji Programu w roku 2014, to powodowie nie mają również roszczenia o wypłatę świadczenia z (...). A nawet gdyby istniała rzeczywiście możliwość realizacji indywidualnego wniosku w tym zakresie, niezależnie od uchwały organu spółki, jej podstawą byłaby jedynie decyzja uznaniowa Komisji ds. (...). Konstruowanie na tej podstawie roszczeń nie mogłoby więc również przynieść skutku spodziewanego przez powodów.

Odnosząc się do zarzutu błędnej wykładni wskazanych w apelacji konkretnych postanowień Programu i przez to naruszenia art. 65 § 2 k.c. Sąd Apelacyjny zważył, że analizy wymaga nie tylko treść tych postanowień, ale również cel całego aktu i zgodny zamiar stron. Przy czym cele Programu wskazane zostały wprost w jego postanowieniach. Zgodnie z § 1 Programu jego celem było dostosowanie stanu i struktury zatrudnienia do zadań wyznaczonych w (...) S.A. Z nazwy Programu wynika z kolei, iż miał on zapewnić zwalnianym pracownikom osłony finansowe, co niewątpliwie pokrywało się z oczekiwaniami strony związkowej. Z postanowień § 3 ust. 2 i 3 Programu wynika, że jeśli spółka zamierza w danym roku zwalniać pracowników w celu restrukturyzacji zatrudnienia, może podjąć uchwałę o przystąpieniu do Programu, o ile jest to uzasadnione skalą projektowanych działań restrukturyzacyjnych związanych ze zmniejszeniem zatrudnienia lub likwidacją stanowisk. Dopiero więc podjęcie decyzji o realizacji Programu w danym roku, umożliwia stosowanie tzw. tytułów osłonowych wyszczególnionych w Programie. Również postanowienia § 4 ust. 1, § 5, czy § 14 pkt 3 Programu wskazują na konieczność podjęcia przez spółkę uchwały o realizacji Programu w danym roku, jako warunek wypłaty świadczeń osłonowych pracownikom w ramach Programu. Powyższe potwierdza treść Porozumienia z 22 grudnia 2008 r., w którym ustalono, że podmioty określone w § 3 Programu będą w danym roku wypłacać świadczenia osłonowe wyłącznie na podstawie uchwał odpowiednich organów tych podmiotów. W konsekwencji należy uznać, iż podmiotowi, który formalnie przystąpił do Programu, pozostawiono swobodę decyzyjną co do realizacji Programu w danym roku.

Jedynie więc pracownik podmiotu realizującego Program w danym roku, zatrudniony na podstawie umowy na czas nieokreślony i legitymujący się co najmniej pięcioletnim stażem, nabywał prawo do odrębnego indywidualnego świadczenia osłonowego. Zgodnie z definicją zawartą w § 1 pkt 25 Programu „podmiot realizujący Program” to podmiot objęty Programem, który w danym roku kalendarzowym realizuje Program zgodnie z odpowiednią uchwałą organu spółki zmniejszając zatrudnienie i/lub likwidując stanowisko. W konsekwencji, z zapisów Programu wynika, że jeżeli dana spółka z grupy (...) chciała w danym roku realizować program (...) i zwalniać pracowników zapewniając im osłonę finansową na podstawie Programu, powinna podjąć w tej kwestii uchwałę, która była pierwszym z warunków wypłaty świadczeń osłonowych. Na konieczność podjęcia uchwały jako podstawy wypłaty takich świadczeń wskazuje również pkt I.1 pkt 2) głównych założeń Porozumienia z 22 grudnia 2008 r.

Z kolei zapis § 5 ust. 6 Programu wskazuje na dwa tryby wypłacania świadczeń – na ogólnych zasadach przez pracodawcę z własnych środków oraz ze środków kapitału rezerwowego (...), prowadzonego przez (...) S.A. W § 8 pkt 3 Programu wyjaśniono, że (...) tworzony jest jako kapitał rezerwowy na okres obowiązywania programu, w celu m.in. zapewnienia środków na osłony socjalne dla byłych pracowników spółek objętych programem, które realizują formalnie przyjęty przez organy spółki program naprawczy, bądź wobec których ogłoszono upadłość lub likwidację

lub znajdują się w trudnej sytuacji finansowej, co zostało potwierdzone stosowną pisemną opinią służb nadzoru właścicielskiego.

Zgodnie z § 10 Programu, realizacja procesu (...) zatrudnienia miała następować w ten sposób, że do końca listopada poprzedniego roku zarządcy spółek zależnych mieli przedłożyć do (...) uzgodnione właściwymi organizacjami związkowymi plany realizacji zatrudnienia na dany rok, a zgodnie z § 11 przed potwierdzeniem przez organy grupy (...) możliwości finansowania określonego planu w spółce, projekt miał być przedkładany organizacjom związkowym w celu uzgodnienia zmian w (...) lub zaangażowania innych środków (np. zysku i w wyjątkowych ściśle zdefiniowanych przypadkach środków (...)). W konsekwencji, przed przystąpieniem spółki do realizacji Programu musiała ona także zapewnić środki na jego realizację lub uzyskać zapewnienie o ich realizacji z (...).

Cel utworzenia (...) został powtórzony w pkt II Regulaminu (...). Było nim, m.in. wspieranie działań racjonalizacyjnych i restrukturyzacyjnych poprzez zapewnienie świadczeń osłonowych o charakterze socjalnym dla byłych pracowników podmiotów objętych programem, znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej lub będących w trakcie postępowań upadłościowych albo likwidacyjnych oraz dla byłych pracowników spółki (...) SA, realizującej Program. Zgodnie z pkt IV Regulaminu uprawnieni do uzyskania świadczeń osłonowych wypłacanych z (...) są pracownicy (...) i spółek Grupy (...) objętych działaniem Programu - wg zasad i w wysokościach ustalonych w Programie. Dysponentem środków (...) jest Walne Zgromadzenie (...) SA., które powinno podjąć uchwałę o wypłatach z (...).

Podejmując uchwałę o realizacji Programu w 2012 r., spółka (...) wskazała na finansowanie osłon z (...), na co Walne Zgromadzenie (...) S.A. wyraziło zgodę. Jak wynika z twierdzeń pozwu i załączonych do niego dokumentów spółka (...) znajdowała się w trudnej sytuacji finansowej i z tego powodu w roku 2014 nie uruchomiła Programu umożliwiającego wypłacanie świadczeń osłonowych zwalnianym pracownikom. Ostatecznie, co jest bezsporne, (...) S.A. nie zdecydowała się na uruchomienie środków. Kwestia ta pozostaje jednak nieistotna, skoro w §5 ust 1 Programu wprost wskazano, że prawo do świadczenia osłonowego może nabyć jedynie pracownik podmiotu objętego Programem, realizującego ten Program w danym roku, a pozwana spółka (...) nie realizowała programu w roku 2014.

Sąd Okręgowy prawidłowo więc odczytał i wyłożył wolę spółek wchodzących w skład (...) wyrażoną w zapisach Programu i uznał, że skoro pracodawca powoda nie przystąpił do Programu w danym roku (nie podjął uchwały o jego realizacji), to powodom nie służą roszczenia o wypłatę świadczenia osłonowego w (...) w trybie indywidualnym. Poza tym, nawet przyjmując twierdzenie powoda o możliwości wypłaty na podstawie indywidualnego wniosku, niezależnie od uchwały organów spółki (...), stwierdzić należy, że realizacja wniosku indywidualnego zależałaby od swobodnego uznania Komisji ds. (...), zatem powodom nie przysługuje roszczenie o wypłatę. Co więcej, nawet wniosek spółki (...) do (...) S.A. o wypłatę świadczeń osłonowych nie miał charakteru wiążącego. Ostateczna decyzja w tym zakresie należała bowiem do Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy (...) S.A. (zasilenie Funduszu (...) następowało z zysku netto tej spółki). Tym bardziej nie było podstaw do stwierdzenia, że indywidualne wnioski osób, które nie były jej pracownikami, mogły by być dla tej spółki wiążące.

Obowiązek wypłaty świadczenia osłonowego w okolicznościach sprawy niniejszej nie wynikał też z zastosowania konstrukcji z art. 393 § 1 k.c. Pozwana (...) S.A. przyjęła wprawdzie Program i zobowiązała się do jego realizacji, jednak jego postanowienia pozostawiają spółkom z grupy kapitałowej uprawnienie do podjęcia decyzji o realizacji Programu w danym roku, zakładając tym samym dobrowolność jego uruchomienia w tym czasie. Co więcej, spółka (...) nie była stroną porozumienia od samego początku - przystąpiła do niego później (w roku 2012) i zgodnie z postanowieniami Programu i Regulaminu, w każdym roku mogła odrębnie zdecydować o jego realizacji, mając na względzie m.in. zakres zwolnień i kwestie dotyczące możliwości zapewnienia środków na realizację programu osłonowego. A skoro nie podjęła takiej uchwały w 2014 r., również (...) nie zapewniał środków na wypłaty świadczeń osłonowych jej pracownikom.

Wprawdzie też (...) S.A. w Protokole dodatkowym nr (...) do Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy dla pracowników (...) S.A. z dnia 8 lipca 2009 r., podpisanym 19 czerwca 2012 r., zobowiązał się do tworzenia rezerwy finansowej z przeznaczeniem na pomoc finansową w formie świadczeń osłonowych (art. 47 (...)), jednak powołany już wcześniej

§ 8 ust. 3 Programu ustanawia dobrowolność, a nie obowiązek, wpłat ze strony (...) S.A. na cele (...). Zaś punkt IX Regulaminu stanowi, że „uruchomienie środków z (...) następuje wyłącznie na podstawie (...) SA uzyskanej w drodze procedury korporacyjnej”. Nie ma więc podstaw do przyjęcia, że (...) S.A. zaciągnęła zobowiązanie na rzecz powodów. Poszczególne spółki z grupy kapitałowej mogły przystępować do programu osłonowego w ramach prowadzonej restrukturyzacji zatrudnienia, na zasadach określonych w Programie. Ich udział w Programie w poszczególnych latach był dobrowolny. Z powyższych okoliczności nie sposób wywieść wniosku, że pozwana (...) S.A. miała obowiązek zapewnić świadczenia osłonowe wszystkim zwalnianym pracownikom całej grupy kapitałowej. Obowiązek taki nie wynika również z postanowień Programu i Regulaminu. Wobec dobrowolności realizacji Programu w danym roku i nie podjęcia przez spółkę (...) uchwały o realizacji Programu, brak więc możliwości realizacji roszczenia powodów o wypłatę świadczeń osłonowych na podstawie art. 393 § 1 k.c. w stosunku do obu pozwanych spółek.

W ocenie Sądu Apelacyjnego chybione są też zarzuty naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 5 k.c. Przepis ten służy bowiem ochronie obowiązanego przed roszczeniami uprawnionego znajdującymi oparcie w zasadach prawa materialnego w sytuacji, gdy w konkretnym stanie faktycznym wystąpienie z roszczeniem stanowi nadużycie tego prawa. W takiej sytuacji bowiem działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie służącego mu prawa i nie zasługuje na uwzględnienie. Co do zasady więc klauzula generalna zawarta w art. 5 k.c. służy obronie przed nadużyciem prawa, a nie jest narzędziem wspierającym żądania powodów. Tymczasem w sprawie niniejszej to powodowie utrzymują, że służy im stosowne prawo. To więc, że pozwani korzystają z możliwości (obowiązku) obrony przed żądaniami, które uznają za bezpodstawne, nie może być oceniane jako nadużycie ich prawa. W okolicznościach tej sprawy, w sytuacji, gdy Program i akty służące jego realizacji nie stanowią źródła prawa pracy, żądanie powodów wywiedzione z konkretnego stanu faktycznego i oparte na akcie o charakterze zobowiązaniowym nie może być też uwzględnione jedynie na zasadzie słuszności (sprawiedliwości społecznej). Taka możliwość jest bowiem zastrzeżona do nielicznych wyjątków odpowiedzialności z tytułu czynu niedozwolonego. Powodowie nie dochodzą jednak roszczeń na tej podstawie.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 385 k.p.c., Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji rozstrzygając o kosztach postępowania apelacyjnego zgodnie z zasadą odpowiedzialności za jego wynik (art. 98 § 1 i 3 k.p.c.).